

Kárpátok Európája dokumentumok

1. Kárpáti memorandum, 2011. szeptember 8.
2. A "Kárpátok Európája" konferencián elfogadott következtetések, 2012. szeptember 4-6.
3. Krasiczyni nyilatkozat, 2013. február 23.
4. Krynicai memorandum, 2013. szeptember 8.
5. Krynicai nyilatkozat, 2014. szeptember 3.
6. Przemyśli nyilatkozat, 2017. január 29.

Kárpáti memorandum, 2011. szeptember 8.

A Kárpátok Európa regionális gazdagságának fontos része. A terület hatalmas szociális, kulturális és természeti erőforrásokkal rendelkezik, ugyanakkor az egyik legszegényebb és legkevésbé felfedezett régió, amely az európai politikák keretében összehangolt támogatást igényel. A Kárpátok térség számos fontos előnnyel rendelkezik.

Elsősorban az Unió jelenlegi határain túl stratégiai jelentőségű területeket köt össze - Közép-Európa középpontjától: Lengyelországtól, Csehországtól, Szlovákiától, Magyarországtól, Ukrajnán keresztül, a Balkánokig, beleértve a Romániát és Szerbiát. Másodsorban, a természeti környezet egyedülálló erőforrásait képezi, a Közép- és Kelet Európa "zöld gerince" lévén. Harmadsorban ez egy kulturális és társadalmi szempontból fontos régió, közel 20 millió lakossal. A Kárpátok továbbá egy problémás terület.

Fő gyengeségei közé tartoznak az infrastrukturális hiányosságok mind a közlekedés, mind a környezeti biztonság tekintetében, a kellő gondosság hiánya a fenntartható fejlődés érdekében, a szociális problémák, beleértve a magas munkanélküliségű területeket. Ha nem kerül sor összehangolt fejlesztési intézkedésekre, a Kárpátok térség gazdasági és társadalmi problémái növekedni fognak. Ezért úgy gondoljuk, hogy egyesíteni kell az államok, az Európai Unió és egyes regionális hatóságok erőfeszítéseit a Kárpátok közös stratégiájának kidolgozása érdekében, amely e terület erősségeinek felhasználásával lehetővé tenné gyengeségeinek leküzdését.

Az ilyen stratégiának a Balti-tengeri stratégia és a Duna-stratégia példáját követve, elsősorban a régióban meglévő kezdeményezések és intézkedések közötti szinergiákon kell alapulnia, és így hozzáadott értéket kell nyújtania új struktúrák, szabályok vagy intézmények létrehozása nélkül.

Koordinált módon akarunk finanszírozást szerezni a Kárpátok térség kezdeményezéseire úgy, hogy a pénzeszközök - különösen a központi költségvetésből származók - ne oszlanak szét, hanem közös érdekű projekteket célozzanak meg. A Kárpátok fenntartható fejlődését szolgáló közös kezdeményezések finanszírozását célzó mechanizmus a jelenlegi uniós makroregionális fejlesztési stratégiákra, valamint olyan kezdeményezések által biztosított modellekre alapozva jöhetne létre, mint az európai alpesi térségre vonatkozó program (*Alpine Space*).

A Kárpátok térség meglévő bevált gyakorlatainak és kezdeményezéseinek száma meggyőző bennünket arról, hogy – megfelelően kidolgozott stratégiával – viszonylag rövid időn belül el tudjuk érni az új kezdeményezés kívánt, konkrét hatásait, akár az akadémiai együttműködés („Kárpát-medencei Egyetem”), környezetvédelmi, infrastrukturális vagy az interregionális „Kárpátok Horizont” projekt területén.

Az ilyen együttműködés különösen az uniós tagállamok és Ukrajna közötti kapcsolatok megerősítését fogja szolgálni, hozzájárulva az ország európai struktúrákba való gyorsabb integrációjához. Az első lépés, amely szimbolikus, de gyakorlatilag tanúsíthatná az európai politika Kárpátok régió iránti elkötelezettségét is, az Európai Unió a Kárpáti Egyezményhez való csatlakozása lenne, amelynek jelenleg csupán néhány ország az aláírója. Az Uniónak, miután a Lisszaboni Szerződés alapján ilyen képességet szerzet, az ilyenfajta kezdeményezések során élnie kellene a lehetőséggel.

Közös célunk az, hogy a 2014–2020-as időszakra vonatkozó jövőbeli pénzügyi keretösszeg keretében új európai makroregionális fejlesztési stratégiát hozzunk létre. Ez az európai politika főbb szereplőinek támogatásával lehetséges, mind az egymást követő elnökségek, mind a Bizottság és az Európai Parlament szintjén.

Az ilyen elkötelezettségre szólítunk fel mindenkit. A Kárpátok megérdemlik az európai stratégiát.

A "Kárpátok Európája" konferencián elfogadott következtetések, 2012. szeptember 4-6.

1. A Kárpátok európai szinten rendkívül fontos régió. A Kárpátokon belüli fejlesztési tevékenységek támogatása lendületet adhat az EU növekedésének

Az Európai Unió 2014–2020-as pénzügyi tervét meghatározó döntések előestéjén hangsúlyozni kell a kohéziós politika fontosságát az egyik legfontosabb közösségi célkitűzés, az Unió egész területén a harmonikus társadalmi-gazdasági fejlődése szempontjából. A Kárpátok fejlesztési tevékenységének költségvetési támogatása nem csak az EU gazdasági fejlődéséhez járul hozzá, támogatja a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet, hanem a növekedési dinamika visszaállításának új lehetőségei felkutatásának fontos elemét kell képeznie.

Nem engedhetjük meg magunknak, hogy Európa ne használja ki teljes mértékben a Kárpátokban található erőforrásokat. Ma ezt nehezítik az infrastrukturális akadályok, a megfelelő, regionális együttműködést támogató, célzott programok hiánya, valamint a határmenti nehézségek.

Ezért közös célnak kell lennie az ezen nehézségek leküzdése és a 2014–2020-as időszakra elfogadott pénzügyi keret keretében helyi és regionális szinten egyedi együttműködési programok elindítása.

Arra ösztönözzük a Kárpát-országok kormányait és önkormányzatait, hogy indítsanak ilyen kezdeményezéseket. Ezek egyfajta "kísérleti projektek" lehetnének az Európai Unió jövőbeli makroregionális Kárpát-stratégiájához.

2. A nemzeti parlamentek "Kárpátok Parlamenti Együttműködési Hálózata" formájában történő együttműködése a kárpáti együttműködés fontos összeköttetése lehetne.

A Kárpátok térségben az együttműködés nem korlátozódhat csak a kormányzati kapcsolatokra és az önkormányzatok együttműködésére. A nemzeti parlamentek közötti élénk kapcsolatoknak fontos elemévé kell válniuk. Ez teret adhat a tapasztalatcserének, a nemzetközi jellegű közös vállalkozásoknak, valamint a Kárpátok térségre vonatkozó politikai egyeztetéseknek.

Ezek az igények szülték azt a kezdeményezést, hogy minden Kárpát-ország parlamentjében külön „Parlamenti Kárpáti Csoportokat” (Parlamenti Köröket vagy Parlamenti Csoportokat, az adott ország megnevezési szokásaitól függően) hozzanak létre. Különböző szakértelmű és különböző pártokat képviselő parlamenti képviselőkből állnának, akiket a kárpáti együttműködés eszméje egyesít. A csoportok együttműködésük révén természetes „Parlamenti Kárpáti Együttműködés Hálózatát” hoznák létre, és így az infrastruktúra, a környezetvédelem, a gazdaság vagy a kultúra területén konkrét kérdésekben folytatott érdemi együttműködés alapjává válhatnak.

3. A közjóhoz kapcsolódó helyi vállalkozói szellemnek prioritást kell élveznie a transznacionális befektetőkkel szemben.

A Kárpátok térség egy sajátos gazdasági régió, ahol a beruházásoknak és fejlesztéseknek fenntartható módon kell párhuzamosan létezniük a gazdag természeti erőforrásokkal együtt, amelyek a Kárpát-országok nemzeti kincsét jelentik. Ezért az idegenforgalom és a kapcsolódó különböző szolgáltatások fejlesztésének támogatása során figyelmet kell fordítani a természeti források nemzeti tulajdonjogának biztosítására, különös tekintettel a nemzeti parkokra és a helyi

közösségek támogatására úgy, hogy lépést tudjanak tartani a transznacionális befektetőkkel.

4. A Kárpátok természeti környezete az európai örökség része. Hatékonyabb védelem érdekében az Európai Uniónak részes félként kell csatlakoznia a Kárpátok Egyezményhez.

A Kárpátok természete egyedülálló környezeti erőforrást jelent európai szinten. Ezért folyamatos védelmet igényel, valamint azok a területek fejlesztési modelljei kidolgozását, amelyek nem sértenék az ember és ökoszisztéma természetes harmóniáját. A Kárpátok térség nem lehet Európa skanzene, fejlődnie és gazdagodnia kell úgy, hogy természeti értékei fennmaradjanak. Ezért fontos, hogy az Európai Unió, mint nemzetközi szervezet, a Lisszaboni Szerződéssel összhangban csatlakozzon a fenntartható fejlődést garantáló Kárpátok Egyezményhez.

Krasicznyi nyilatkozat, 2013. február 23.

Mi, a Krasicznyi „Kárpátok Európája” konferencia résztvevői hangot adunk abbéli meggyőződésünknek, hogy a Kárpátok az európai regionális gazdagság fontos elemét képezik. Egyedülálló adottságaival a Kárpátok térség ma a két legfontosabb hegyvidéki európai régió egyike. Az Európai Unió legutóbbi bővítése után a keleti határt is képezi.

Ez jelentősen növeli e terület fontosságát a Közösség fenntartható fejlődésének és kohéziójának biztosítása terén.

Napjainkban a Kárpátok makrorégió lakosai számos nehézséggel küzdenek. A közlekedési infrastruktúra hiánya, a társadalmi helyzet látható különbségei, ezen belül a magas strukturális munkanélküliség, azt jelentik, hogy precíz fejlesztési intézkedések nélkül a Kárpátok lakosságának helyzete romlani fog. A Kárpátok makrorégió korszerűsítését és fejlesztését célzó aktivitások nemcsak a kiválasztott tagállamok, hanem az egész Európai Unió szempontjából szükségesek, különösen a jövőbeni keleti bővítésével összefüggésben, ezért is akarjuk támogatni Ukrajna európai törekvéseit.

Úgy gondoljuk, hogy számos területen össze kell hangolni a Kárpátok érdekében tett intézkedéseket. Lényegük az államközi, regionális és határokon átnyúló együttműködés megerősítése gazdasági, szociális és kulturális téren annak érdekében, hogy a makrorégió koherens fejlesztési jövőképet prezentálja az Európai Unió előtt. Csak a Kárpát-országok társadalmainak, parlamentjeinek, kormányainak és helyi önkormányzatainak közös erőfeszítései teremthetik meg annak lehetőségét, hogy hatékonyan érvényesíteni tudják a Kárpátok érdekeit az európai fórumon.

A Kárpáti Parlamenti Együttműködés Hálózata létrehozása révén fontos szerepet játszhatnak a nemzeti parlamentek. A hálózatnak lehetővé kell tennie a Kárpát-országok parlamenti képviselői rendszeres kapcsolattartását valamennyi érdeklődési területen. Egy ilyen hálózat létrehozásához vezető fontos lépés lesz az egyes nemzeti parlamentekben és az Európai Parlamentben a Kárpátok Parlamenti Csoportok létrehozása, a jövőben pedig a Kárpátok parlamenti közgyűlés létrehozásának megfontolása.

Hangsúlyozzuk a Kárpátok Eurorégió Egyesület, mint a terület fejlesztését szolgáló tevékenységeket koordináló és aktiváló intézmény fontosságát. A 2014–2020-as tervezési időszakra tekintettel támogatjuk a Kárpátok Eurorégió területére vonatkozó Európai Területi Együttműködés célkitűzésre irányuló „Kárpátok Horizont 2020” név alatt transznacionális operatív program létrehozására irányuló javaslatot. Egy ilyen megoldás javítaná az Európai Unió többoldalú területi együttműködést támogató meglévő pénzügyi eszközeinek koordinációját és hatékonyságát. A programnak minden olyan területre kell kiterjednie, amelyek hozzá csatlakozni kívánnak.

Ugyanakkor felszólítjuk az Európai Uniót, hogy aktívabban támogassa a 2003. május 23-án Kijevben aláírt Kárpátok Egyezmény célkitűzéseit, valamint felhívjuk azon erőfeszítések felgyorsítására, amelyek az EU egyezményhez való hivatalos csatlakozására irányulnak. Különösen szorosabb együttműködésre van szükség a víz- és erdőgazdálkodás területén. Fontosnak tartjuk továbbá a Kárpátok Egyezmény fenntartható turizmusról szóló jegyzőkönyvében foglalt feladatok teljesítését.

Megelégedéssel vesszük tudomásul a Kárpát-országokból származó partnerek közötti határokon átnyúló együttműködés számos példáját. Rendkívül értékesnek tartjuk a Kárpátok Lexikon kiadásával kapcsolatos munka megkezdésére irányuló kezdeményezést. Ennek érdekében számos, a Kárpátok kérdései iránt érdeklődő egyetem képviselőiből álló munkacsoportot hozunk létre.

Figyelemmel követtük a Csornahorai Pop Iván csúcsi egykori Csillagászati Observatórium felújításával kapcsolatos tevékenységek előrehaladását, valamint Mikuliczyn-ban a tudományos együttműködési központ építését, amelyekben a Varsói Egyetem és az Ivano-Frankivszki Nemzeti Egyetem is részt vesznek egy közös projekt keretében.

Felhívjuk a figyelmet azokra a közös pásztor-hagyományokra, amelyek évszázadok óta a Kárpát-felvidék alapvető tevékenységi formái közé tartoznak. Ebben a tekintetben széles körben terjesztésre méltó az idén megszervezésre kerülő nemzetközi Redyk Karpacki-Transhumance 2013, mint hagyományos vándorlegeltetés Romániából, Ukrajnán keresztül, Lengyelországba, Szlovákiába és Csehországba.

A Kárpát-országok – az Európai Unió tagjai – és Ukrajna közötti együttműködés fejlesztésének nagy elősegítése a határinfrastruktúra továbbfejlesztése. Ezért határozottan támogatjuk a határátkelők számának növelését az Ukrajna nyugati határán.

Ezen túlmenően a Kárpátok térségben működő köz- és magánmédia szektorhoz kapcsolódó körök és intézmények egybehangzó igényeinek és véleményeinek megfelelően támogatjuk a kárpáti média nemzetközi együttműködési platformjának létrehozására irányuló kezdeményezést a hatékony információcsere-rendszerek közös promóciója, fejlesztése és bevezetése érdekében.

Hangsúlyozzuk azt is, hogy minden tevékenység elsődleges céljának az egész Kárpátok részére európai makroregionális fejlesztési stratégia kidolgozásának kell lennie, valamennyi érintett ország, régió és európai intézmény részvétele mellett. A stratégia kialakítása áttörést jelentene a területi kohézió, valamint a Kárpátok és régiók közötti együttműködés erősítése szempontjából, de az Európai Unió és a keleti partnerei közötti úgyszintén.

A Kárpátok régióra vonatkozó makroregionális stratégiának („Carpathia 2020” – CEEC – Co-operation, Economy, Environment, Culture) elsősorban az együttműködésre kell irányulnia, ideértve a gazdasági fejlődést, a környezetvédelmet és a kultúrát. Ennek a stratégiának magában kell foglalnia a TEN-T transzeurópai közlekedési hálózatokban a via Carpathia-t. Ennek az EU keleti területein áthaladó útnak egyfajta gerincé kell válnia, amely körül létrejön az egész Kárpátok makrorégió fenntartható fejlődése.

A Krynyci „Kárpátok Európája” konferencián összegyűlt résztvevők az alábbiakban állapodtak meg:

1. Javaslatokat tesznek a nemzeti parlamentekben a parlamenti kárpáti csoportok létrehozására. A következő lépés a Közép- és Kelet-Európai Parlamentközi Közgyűlés létrehozását célzó intézkedés lehetne. A Közgyűlésnek a régió országainak parlamenti képviselői közötti állandó együttműködés platformjává kell válnia. Célja, hogy közép- és kelet-európai szubjektív fejlődés érdekében tevékenykedjen. A Közgyűlés munkálatai a parlamenti jellegéből adódóan egyesítik a politikai megosztottság különböző oldaláról érkező politikusokat, és így garantálják az együttműködés stabilitását a kormányváltástól függetlenül.

2. Lépéseket tesznek az Európai Parlamentben kárpáti együttműködés területén dolgozó munkacsoportok létrehozása érdekében.

3. Az Európai Unió fórumán és a Kárpát-országok kormányai előtt intézkednek a Kárpátokra vonatkozó uniós makroregionális stratégia koncepciójának előmozdítása és végrehajtása érdekében. Ezen stratégiának az Unió, az országok és a régiók fejlesztési erőfeszítéseinek együttesének köszönhetően erős impulzussá kell válnia az Európa ezen részének fenntartható és dinamikus fejlődése szempontjából. Különösen fontosnak tartjuk a gazdaság, a mezőgazdaság, az idegenforgalom hagyományos ágainak fejlesztését, a nemzeti kultúra javát szolgáló tevékenységeket és az országainkat összekötő infrastruktúra fejlesztését. Ezen prioritásokat megfelelően bele kell foglalni az uniós pénzeszközök folyósítására irányuló 2014–2020-as időszak operatív programjaiba.

4. Támogatni fogják a Kárpátok örökségének, kulturális és természeti környezetének védelme gondolatát a Kárpátok Egyezményen keresztül, különösen a kezdeményezés hatásának kiterjesztését a régió más országaira és nemzetközi szervezetekre.

5. Intézkedni fognak a közép- és kelet-európai értelmiségiek rendszeres találkozási kezdeményezése érdekében, amelyeknek célja az európai identitás megfogalmazása, valamint a régiókra vonatkozó ismeretek bővítése és terjesztése. A kezdeményezés a Kárpátok Egyetem létrehozásának gondolatához kapcsolódik, amelynek célja mind az átfogó fejlődést szolgáló tudományos kutatások fejlesztése, mind az akadémiai és oktatási környezetben való népszerűsítésük.

Krynyci nyilatkozat, 2014. szeptember 3.

Az Ukrajnai háború Európa számára a hidegháború vége óta a legnagyobb biztonsági fenyegetést jelenti.

A fenyegetés abból a tényből ered, hogy a 2008-as orosz-grúz háború után Oroszország agressziója ismételten erőszakkal változtatja meg határait, és arra törekszik, hogy azokat állandóvá tegye.

A Krím anektálása és megszállása, valamint az orosz csapatok belépése Kelet-Ukrajna területére a nemzetközi jog alapelveit sérti, aláásva a területi integritás és az állami szuverenitás elvét, amelyek az államok közötti kapcsolatok békés rendjének alapját képezik.

Ebben a helyzetben nemcsak az Ukrajnai béke függ nagymértékben az egyes országok, Közép- és Kelet-Európa egész régiója, az Észak-atlanti Szövetség és az Európai Unió válaszáától, hanem attól is, hogy Európa biztonságban lesz-e, és hogy továbbra is a jogállamiság és az egyetemes értékek kontinense marad-e.

A passzivitás ezekkel a tényekkel szemben nem választás. Az appeasement politikája ugyan olyan katasztrófához vezethet, amelyet Európa már egyszer 75 évvel ezelőtt megélt.

Ezért a „Kárpátok Európája” Konferencia 2014. szeptember 3-án összegyűlt résztvevői határozottan elítéli a Kelet-Európát destabilizáló orosz agresszió politikáját és felszólítják a transzatlanti közösség országait, hogy következetesen és megfelelően reagáljanak erre a fenyegetésre, többek között a közép- és kelet-európai szövetséges országok védelmi képességeinek bővítésével.

Ukrajna ma minden lehetséges formában, teljes körű támogatást érdemel meg, továbbá az Oroszországgal szembeni közös transzatlanti válasznak elég erősnek kell lennie ahhoz, hogy a további agresszióját megállítsa és helyreállítsa Ukrajna területi integritását, beleértve a Krímet is.

Különösen felszólítjuk régióink országait, hogy az Ukrán háborúra találják meg a közös és szolidáris válaszhoz vezető utat. Szolidaritásunkat fejezzük ki a Krím megszállásának és az Ukrajnai háború minden áldozatával, különösen az elesett katonák családjával.

A felelős fejlődés útján - Kárpátok régióra vonatkozó uniós makroregionális stratégia alapjai

A Kárpátok régió évek óta a közép- és kelet-európai szuverén nemzetállamok közötti együttműködés területe, amely több szinten valósul meg: az elnöki, kormányzati, parlamenti és önkormányzati szinten. A Kárpátok Európája kezdeményezéssel államközi és határokon átnyúló jelleggel ruháztuk fel. Az intézményi alapot a Visegrádi Csoport adja. Lengyelország, Magyarország, Szlovákia és Csehország más Kárpát-országokkal együttműködve közösen képviselik régióink érdekeit az Európai Unióban, törekedve annak megújítására a válság leküzdése és az Európa előtt álló kihívások megoldása érdekében. Az Európai Unió alapvető értékeihez való visszatérését támogatjuk, beleértve a kereszténységet. Ebből erednek ugyanis a szubszidiaritás és a szolidaritás elvei.

Megértve a Kárpátok egységét, amelynek lehetőségei kulturális, gazdasági és társadalmi sokszínűségéből, valamint az államok és társadalmak együttműködési akaratából ered, szükségesnek tartjuk, hogy az Európai Unió makroregionális fejlesztési stratégiát fogadjon el a Kárpátok vonatkozásában. A Kárpátok stratégiának, mint az együttműködés és a közös vállalkozások mechanizmusaként különleges szerepet kell játszania. Így jelentősen csökkenteni fogja régióink periférikusságát, növelni fogja biztonságát és erősíteni fogja az Európai Unió tekintetében a társadalmi támogatást.

Az európai egységnek, amelyet szuverén nemzetállamok együttműködésének tekintünk, a felelős fejlődés modelljén kell alapulnia. A Kárpátok együttműködésének célja a következő években a régió gazdasági kohéziójának és a közlekedési hozzáférhetőségének növeléséhez szükséges észak-déli tengely kiépítése. Ebben az értelemben a gazdasági szférában stratégiai jelentőségű beruházások a: „Via Carpathia” az S19-es úttal együtt, a Podlęze-Piekiełko vasútvonal és az Odera-Duna csatorna. Támogatjuk továbbá a felelős fejlődéshez vezető regionális kezdeményezéseket, mint pl. a: Közép-európai Interreg transznacionális együttműködési program, Lengyelország-Fehéroroszország-Ukrajna 2014-2020 határokon átnyúló együttműködési program, együttműködés az ifjúsági csereprogramok területén, a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlesztéséről szóló Keretegyezmény, Kárpátok Intézet, Beszkidi Síközpont. Dolgozni fogunk az interkulturális kommunikáció turizmusának terjesztése és a helyi közösségek közötti szoros kapcsolatok kiépítése érdekében. Ezért szükségesnek tartjuk a határátkelők bővítését és új határátkelők létrehozását. Támogatjuk, hogy a határon átnyúló osztrák-magyar erődítmények, beleértve a Przemyśl erődöt, felkerüljenek az UNESCO világörökség listájára. A térség együttműködésének erősítése érdekében támogatjuk a parlamenti kárpáti csoportok és a kárpáti gazdasági fórum megszervezését.

Meggyőződésünk, hogy a felelős fejlődésen alapuló Kárpátok régióra vonatkozó makroregionális stratégia meghozza a társadalmilag elvárható hatásokat a gazdaság, infrastruktúra, oktatás, ökológia és kultúra terén. Az innováció növelésével és a vállalkozói szellem számára tér megteremtésével megerősíti a Kárpátok térségben található országok gazdasági versenyképességét és hatékonyságát. Hozzájárul továbbá a multikulturális örökség védelméhez Közép- és Kelet-Európában, valamint a természeti sokféleség és a turisztikai értékek védelméhez.